

Jaarverslag werkgroepen IVN 2017

Jaarverslag Insecten/Vlinderwerkgroep KNNV/IVN

Coördinator : Alfred van der Burgh,

In het afgelopen jaar hebben de insecten regelmatig het nieuws gehaald. Enerzijds goed dat deze groep daarmee extra aandacht krijgt. De oorzaak is minder prettig: het gaat niet goed met de insecten.

Na de succesvolle insectencursus in het voorjaar van 2016 wilden we ook in 2017 weer een poging doen. We hadden een mooi programma gemaakt waarin meer aandacht voor relaties van insecten onderling en met hun omgeving. Helaas hadden we te weinig aanmeldingen voor een herhaling van 2016.

Wél zijn er in 2017 verschillende inventarisaties uitgevoerd in Zwolle e.o.:

- Fauna-onderzoek (Ecogroen i.o.v. de gemeente) waaraan ook leden van de IWG hebben bijgedragen, m.n. voor Dagvlinders en Libellen
- Libellen in de Oeverlanden tussen Hasselt en Zwolle op verzoek van SBB, Jeroen Breedebeek
- Mieren in het Rechterense Veld bij Dalfsen op verzoek van NM, Daan Vreugdenhil
- Sleedoornpage-eitjes op verzoek van De Vlinderstichting

Hieraan hebben verschillende deskundigen en belangstellenden deelgenomen.

Op zondag 16 juli hebben Gerrit de Jonge en Alfred van der Burgh de jaarlijkse insecten-excursie gegeven op Zandhove.

Verder heb ik in oktober alle IVN- en KNNV-afdelingen rond Zwolle aangeschreven om elkaar te informeren over lezingen, excursies en cursussen m.b.t. insecten. Daar werd positief op gereageerd. Op donderdag 10 augustus heeft er een overleg plaatsgevonden tussen de Vlinderwerkgroep (Martin Wolters en Wil van der Leij) en de IWG (Alfred van der Burgh) om te onderzoeken in hoeverre we

onze krachten kunnen bundelen. De naam van de werkgroep is aangepast: Werkgroep Insecten/Vlinders. We zullen elkaar op de hoogte houden van activiteiten, Martin houdt de Facebook-pagina bij. Waar mogelijk zullen we in 2018 gezamenlijke initiatieven ontplooien.

Op zondag 24 september stond de werkgroep met een stand op het Nazomerfeest op de Nooterhof dat jaarlijks wordt georganiseerd door de Milieuraad.

Plannen voor komend jaar 2018:

- Op 4 zondagen in januari gaan we weer op zoek naar eitjes van de Sleedoornpage
- In 2018 wil de milieuraad extra aandacht besteden aan insecten. Tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst zal de Werkgroep Insecten/Vlinders hiervoor de aftrap geven.
- In februari komt er een lezing over Langpootmuggen
- In het voorjaar komt er aandacht voor Bijen, Bermen, Beheer en Biodiversiteit
- Belangstellenden voor insecten zoveel mogelijk betrekken bij de verschillende inventarisaties en tellingen
- Op woensdag 21 maart organiseren we een insecten/vlinder-studie-avond
- Op vrijdag 20 april start er weer een insectencursus met dezelfde opzet als in 2016
- Dit jaar 2 insectenexcursies in Hattem en het Westerveldse Bos

Jaarverslag Oerschool

Coördinator: Gerda Revenberg

De werkgroep Oerschool bestaat uit 8 leden: Bertina Heynens, Gerry Weustink, Manon Nijhuis, Marianne Vocking, Marijn van Dijk, Peter Auke Nicolaij en Piet de Jong.

Wij organiseren maandelijks op zaterdagochtend een bijeenkomst voor jongeren van 12 t/m 16 jaar van 10 – 13 uur bij wijkboerderij de Klooienberg in Zwolle. Ons programma is geïnspireerd op de Oertijd. We sluiten de ochtend af met een zelfgemaakte lunch. Vast onderdeel is vuur maken en houthakken.

We bouwen ons oerkamp steeds op met een tarp, banken met schapehuiden en een vuurplaats. Liefst in de uiterwaarden naast de wilgenhut. Vaak ook naast de wijkboerderij. In de winter en bij slecht weer kunnen we de boerderij en de BSO-ruimte gebruiken.

De deelnemers worden lid voor een schooljaar (sept-mei = 9x). In juni organiseren wij nog een extra activiteit: een overnachting in de prehistorische nederzetting in Lelystad.

Begin 2017 waren er 12 deelnemers: 3 meiden en 9 jongens. (start sept. 2016)

Het programma:

Januari: Vuursteen bewerken met Ernest Mols uit Diever. We hebben een prehistorische handboor gemaakt. Lunch: bonensoep

Februari: Naar keuze: Houthakkershandschoenen vilt en houten lepel snijden. Vilt had de voorkeur, ook van de jongens. Lunch: speltpannenkoeken met geitenkaas

Maart: Huttenbouwen van wilgentakken (van elders aangevoerd) en wedstrijdje pijl en boog schieten. Als lunch hebben we kip en vis gegrild. Prima gelukt.

April: Workshop Djembé bescapen met Jan Dijkstra en eieren verven met uienschillen.

Lunch: Jan in de zak (grote deegbal met rozijnen gekookt in water)

Mei: Leren kruidenbuidel maken met zelfgemaakte zalf. We sloten het seizoen af met een feestelijke oer-lunch. Iedereen nam een zelfgemaakt gerecht mee.

Extra: 18 juni: Oer is Stoer: Gezinsmiddag voor kinderen van 6-12 jaar.

Veel vrijwilligers. Ook veel jongeren van de Oerschool. Helaas weinig deelnemers (25 kinderen) omdat het een bloedhete dag was. 30 juni/1 juli: Extra activiteit: Kamp. Er zijn 12 deelnemers en 5

begeleiders mee geweest op kamp in de prehistorische nederzetting in Lelystad. Het was regenachtig weer en door de muggen was het een korte nacht maar de sfeer was prima.

Voor het nieuwe seizoen hebben zich 14 deelnemers aangemeld: 6 meiden en 8 jongens. Waarvan 10 deelnemers van vorig seizoen.

September: Film "Leven in de Steentijd" met toelichting door Hans de Haas. We hebben allemaal ons eigen brooddeeg gemaakt en daarvan gevulde broodjes bakken. Ook kon je diverse bandjes vlechten.

Oktober: Kanovaren met 'Water schoonmaak Service Zwolle'. We hebben op het water rommel geruimd met kano's en ook in het uiterwaardengebied. Verder kon je ook leer bewerken.

Lunch: Kastanjes poffen en pannenkoeken bakken.

November: Keuze: Sjaal viltten of beker uitbranden of Stenenslinger vlechten.

Lunch: erwtensoep.

December: Groot Triviant spel over de prehistorie en daarna kaarsen dompelen.

Lunch: Jan in de zak + punch + kniepertjes bakken.

Jaarverslag paddenstoelenwerkgroep

Coördinator: Tineke Burghard

De paddenstoelenwerkgroep is een gezamenlijke werkgroep van KNNV en IVN. en telt in december 2017 22 leden.

We kijken terug op een heel goed paddenstoelenjaar. De beste resultaten konden vooral in de tweede helft van het jaar geboekt worden door de aanhoudende en soms overvloedige regenval.

We hebben in totaal 23 gebieden rondom Zwolle geïnventariseerd, 8 in het voorjaar en 15 in het najaar.

Vanaf half februari tot begin juni gingen we om de week op pad en bezochten: het Westerveldse bos, de Wijthmenerplas, de Tichelgaten, het Zalkerbos bos, Fortmond (rondom steenfabriek en hardhoutooibos), het Engelse Werk, Windesheim en tot slot landgoed Molecaten bij Hattem.

Voor de paddenstoelen bleek het voorjaar toch te droog geweest. Er waren nog wel enkele bijzondere vondsten zoals de grote aderbekerszwam bij de Tichelgaten.

Het is een Rode Lijst soort categorie Bedreigd, de vindplaats is al langer bekend, maar dit jaar stonden er enorme aantallen. Op Fortmond vonden we zowel kapjesmorieljes als gewone morieljes, beide soorten staan op de Rode Lijst als Kwetsbaar.

In augustus pakten we de draad weer op bij landgoed Windesheim, daarna volgden de Tichelgaten, het Westerveldse bos, de Leemcule bij Hattem, den Alerdinck, Helmhorst, Boschwijk/Zalné, de

Wijthmenerplas, het Rechterense veld, Fortmond, het Engelse Werk, Petrea, Zandhove, de Sahara bij Ommen en IJsselvliedt.

De laatste inventarisatie van het seizoen op 2 december naar het Staphorsterbos moest worden afgezegd vanwege dichte mist en nachtvorst.

Op het Rechterense veld onderzochten we de stakenbossen op verzoek van Natuurmonumenten, de heidevelden komen in 2018 onder de loep.

De inventarisatie van Petrea was een gezamenlijke actie met de paddenstoelenwerkgroep KNNV Epe/Heerde.

Elke middag of ochtend in het veld leverde wel een fraaie soortenlijst op, maar de opmerkelijkste vondsten dit seizoen deden we bij Fortmond. Namelijk de grote kleeftparasol Rode Lijst Ernstig Bedreigd en de gele wortelbekerzwam Rode Lijst Bedreigd.

Per gebied vonden we ook regelmatig nieuwe soorten erbij, dat wil zeggen nog niet eerder door de werkgroep in dat gebied waargenomen. Bij de laatste inventarisatie op IJsselvliedt ging het zelfs om 45 nieuwe (meestal kleinere) soorten.

Naast het veldwerk is er door een klein aantal leden ook thuis weer veel determinatiewerk verricht, waarbij de door de KNNV beschikbaar gestelde microscopen en bino's intensief werden gebruikt.

Alle gevonden soorten zijn doorgegeven aan de Nederlandse Mycologische Vereniging tbv de kartering.

Agelopen seizoen hadden we ook veel belangstelling van niet leden, onder hen ook oud-cursisten van de paddenstoelencursus en een aantal enthousiaste IVN-natuurgidsen die de opgedane kennis bij de IVN excursies wilden inzetten.

Bij onderstaande IVN activiteiten kwam het thema paddenstoelen aan bod:

Op 15 oktober hielpen Annelies Feenstra en Sandra Narain mee aan een leuke activiteit voor ouders en kinderen: Champignon & Co op wijkboerderij De Klooienberg. De opkomst viel wat tegen, het mooie herfstweer lokte veel mensen naar buiten, maar helaas niet naar De Klooienberg.

Op 29 oktober gidsten Annelies en IVN collega's op het Engelse Werk, thema Herfst met ruime aandacht voor paddenstoelen. Het was een succesvolle middag met 24 deelnemers.

Op 5 november: Herfst in Vilsteren en de wonderlijke wereld van de paddenstoelen. De belangstelling was groot, Inge de Groot en mede- IVN'ers verwelkomden 35 mensen, waaronder 2 kinderen.

Op 11 november leidde Sandra Narain een paddenstoelenexcursie voor Zorgcentrum het Zand.

Plannen voor 2018:

Inventariseren van eerder genoemde gebieden met enige variatie. Vervolg inventarisatie Rechterense veld voor Natuurmonumenten. Eventueel bezoek eendenkooi De wieden.

Werkgroep Stands en Verkoop

Coördinator: Fenna Westers

In april stonden we op de streekmarkt de Smaak van Zwolle en in mei en september deden we mee aan het Voor- en Nazomerfeest van de Milieuraad in Doepark Nooterhof. Op het voor- en nazomerfeest was onze kraam gekoppeld aan die van actie Steenbreek. Verder stonden we op Parkpret in park Eekhout, samen met allerlei leuke IVN-kinderactiviteiten. Voor het eerst deden we mee aan de Woon en Tuin Fair in Wezep. Weer eens heel ander publiek. Annet van der Wal was er om met kinderen eenvoudige insectenhôtels te maken. We hadden gevraagd of we in september mee konden doen aan de afsluitende "sunday fair" van het Oranjefeest in het Revijsplantsoen in Berkum. We (IVN en Milieuraad) wilden ons bekend maken in Berkum. 's Morgens was het mooi zonnig weer maar toen het om 2 uur begon, regende het pijpenstelen en dat bleef het ook zeker een uur doen. Dus het feest ging niet door en iedereen pakte alles weer in. Bij Ronduit Hattem (voormalige VVV) worden onze wandelroutes het Engelse Werk en Windesheim verkocht.

Onze folders liggen in de VVV-punten bij Waanders in de Broeren, het Stedelijk Museum en in het infopunt van het Zwolse Balletjeshuis aan het Grote Kerkplein. Ook weer in theehuis de Oude Mars en in het Earthship. Nu de Centrale Bibliotheek de Stadkamer weer in bedrijf is, gaan de folders daar als "warme broodjes" de deur uit.

De inkoop gaat via de KNNV-uitgeverij, IVN of Tringa paintings. Totaal is er het afgelopen jaar voor ruim € 245 verkocht. Aan de stands en verkoop werkten mee: Gerda Boonstra, Greet Meima en Annet van der Wal.

Excursies vakantiepark de Leemkule, Hattem

Coördinator: Henriette Maan

In alle schoolvakanties zijn excursies verzorgd voor de vakantieasten van park de Leemkule in verschillende varianten, al naar gelang het loopvermogen van de groep(soms zijn er veel kleine kinderen bij) en het seizoen (bosmieren aan het werk in de zomer, of waar zijn de meeste paddenstoelen). De groep van 7 gidsen leidde 10 excursies met gemiddeld 13 deelnemers. Twee excursies vervielen, één doordat Saskia Altena om privéredenen haar IVN werk moest staken en één vanwege gebrek aan deelnemers.

Greet Meima, Annelies Feenstra, Annet van der Wal, Gerda Boonstra, Heike Tack, Lisette Schelhaas en Henriette Maan leiden de excursies meestal twee aan twee omdat er altijd veel kinderen in de groep zitten die in hun enthousiasme veel aandacht vragen. Die kinderen maken het telkens weer tot een feest: na een eerste aanzet gaan ze zelf speuren en komen ze met allerlei vondsten. In hun verwondering trekken ze de volwassenen mee. Werkvormen als bosbingo, verzamelzakjes, schilderijtje, loepotjes al of niet met zoekkaarten enz doen het altijd goed.

Na afloop wordt er nagepraat bij koffie, thee en limonade of een ijsje waarop het park ons trakteert.

Jaarverslag werkgroep Vogelzang

Coördinator: Ine Reinders

Onze VogelZANGcursus is TÓP! ;)

Ja, ZANG in hoofdletters want de nadruk bij onze cursus ligt op de ZANG van de vogels.

Al jaren en jaren is er een vogelZANGcursus bij IVN Zwolle eo.

Vanaf begin maart tot ver in mei lopen cursisten onder leiding van minstens twee gidsen iedere week zo'n anderhalf uur lekker buiten om te luisteren naar de vogels in en om Zwolle. Zo leer je vogels herkennen aan hun ZANG! En beleef je het voorjaar op een heel bijzondere manier.

Al jaren en jaren zijn er vogelZANGgidsen bij IVN Zwolle actief.

Dit voorjaar waren op zaterdag Martje, José, Wietske, Inge, Ronald, Jan en Patrick actief als gids. De maandagsgroepen trokken op met Femmy, Anny, Rinkje, Will, Janke en Sija. Reservegidsen waren Henriette, Nico, Dick en Lodewijk Jan. Allemaal 'super' vrijwilligers, allemaal super bedankt!!

We namen afscheid van onze vogelzanggids Marinus van Ommen en ook Janke Langhout gaf eind mei aan dat het haar laatste jaar als gids was. Zij blijft echter wel reservegids. Marinus en Janke, bedankt hè! We zochten en vonden nieuwe aspirant gidsen. Zij gaan in 2018 mee draaien. TOP!

Aan de cursus deden 81 mensen mee in de drie groepen op zaterdag- of de drie op maandagochtend.

Na de cursus stuurden we een mini-enquête rond. Hierop reageerden 18 deelnemers.

Een greep uit de reacties:

- *Zou u deze cursus aanbevelen bij vrienden of bekenden?*
16 x ja, zeker. Met: "Ik heb het al gedaan!", of, "aan kennissen met natuurliefde".
- *Hoe kwam u op de hoogte van de vogelzangcursus?*
Naast Swollenaer/ Peperbus en 'verhalen eerdere deelnemers' wordt hier onze Nieuwsbrief genoemd. Een leuke reactie: beginnerscursus gedaan en die smaakte naar meer!
- *Wat vond u de leukste of meest leerzame aspecten?*
Leukste: dat waarvoor de cursus is opgezet: de vogelzang herkennen op een plezierige ontspannen wijze. / Dat je een vogel kon ZIEN zingen. / Het enthousiasme en het oneindige geduld van de leiding om ons de vogelgeluiden te leren heb ik heel erg gewaardeerd. Geweldig! / Vroeger hoorde je "vogels zingen", nu hoor ik verschillende soorten. / De ezelsbruggetjes om een zang te herkennen en de verschillende locaties met extra informatie over de biotoop. / De begeleiding was erg goed, de uitleg van wat we hoorden uitstekend.
- *Heeft u tips of suggesties over wat u anders zou willen?*
Ik vind zelf het Engelse werk erg vol van omgevingslawaai (treinen). / Voordat we op zoek gaan naar een nieuw specifiek geluid van een vogel, misschien even van te voren laten horen? Via App? / Is de Vreugderijkerwaard een optie, of, een keer naar de Sallandse Heuvelrug, omstreeks half april, om dan hopelijk de baltsroep van het korhoen te horen (en de hanen te zien baltsen). /

Nee, ik vond het prima! enorm genoten van deze cursus, maar moeilijk om de zang van de vogels te onderscheiden. Volgend jaar weer.

De werkgroep Vogelzangcursus is super blij met deze resultaten en organiseert met veel plezier de vogelzangcursus 2018, vanaf zaterdag 3 maart en maandag 5 maart 2018.

Jaarverslag werkgroep excursies

Coördinator: Ine Reinders

Werkgroepleden: Heike Tack, Ine Reinders, Jan Geerts.

De werkgroep Excursies zorgt voor:

- ❖ de jaarlijkse natuurgidsenvergadering met excursieplanning,
- ❖ Publiciteit voor IVN Zwolle van
 - alle publieksexcursies, d.w.z. voor elke excursie een persbericht opvragen en uitsturen,
 - alle kinder-, jongerenactiviteiten ed.
 - IVN-cursussen
- ❖ het bijhouden van aantallen deelnemers van de excursies
- ❖ verslagen van de activiteiten
- ❖ folderverspreiding, 2x per jaar
- ❖ excursies op verzoek
- ❖ de nieuwjaarswandeling voor alle vrijwilligers samen met het bestuur.

In 2017 waren er 19 vooraf geplande excursies: 16 wandel- en 3 fietsexcursies. Onze gidsen bereikten ruim 300 mensen.

We waren vaak in Zwolle, maar ook in het gebied rondom verzorgden wij allerlei excursies: Hattem 3x, Dalfsen, Zalk, De Wijk en Vilsteren.

De excursies hadden verschillende thema's: Voorjaar, Vroege vogels, Geheimen van landgoederen, maar ook ontluikend groen en de diversiteit van insecten passeerden de revue.

Natuurbeleving met al je zintuigen is een overall thema.

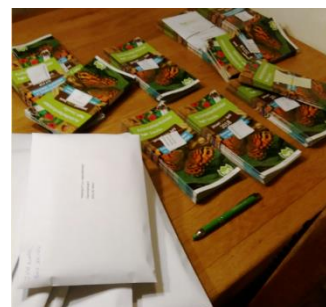

Excursies/activiteiten op verzoek:

Er waren dit jaar 8 excursies op verzoek. Voor 5 organisaties en 3 particulieren. Hier bereikten we bijna 300 volwassenen en kinderen.

Gidsen van IVN namen ook deel aan de Nacht van de Nacht in samenwerking met Milieuraad Zwolle. In het voorjaar overleed Margreet Dekker. Zij was een inspirerend, betrokken en actief natuurgids. We zullen haar missen.

Op de jaarlijkse natuurgidsenvergadering op 2 november werden er weer veel excursies gepland en namen we afscheid van Heike als werkgroep lid. Heike werd met bloemen en applaus bedankt voor al die jaren inzet voor al die excursies! Alle gidsen BEDANKT! Dankzij jullie inzet en enthousiasme hebben we weer veel mensen een fijne tijd in de natuur bezorgd

Jaarverslag Wilde Plantencursus

Coördinator: Marlène Vaessen

Dit jaar werd voor de 26e keer de Wilde Plantencursus gegeven. Vanwege ons jubileumjaar hebben we op 8 februari een lezing van Gerard Oostermeijer, een van de schrijvers van het boek "Niet zonder elkaar", gegeven. We hadden zoveel mogelijk oud cursisten en docenten aangeschreven en het werd een groot succes. Er woonden bijna 60 personen de avond bij.

Er waren 30 deelnemers, verdeeld over 2 groepen. 14 beginners, 16 gevorderden, samen een grote groep. De aanmeldingen kwamen via de website bij ons terecht, het zat al vol voordat er een advertentie geplaatst zou worden in de lokale kranten. De "beginners" stonden onder leiding van Marlène Vaessen, de gevorderde groep bij Brunhilde Reicher.

Op de druk bezochte kennismakingsavond op 29 maart werden de gidsen aan de deelnemers voorgesteld en werd het een en ander verteld over loepjes, flora's en andere plantenboeken. We hadden deze avond gehouden voor alle cursisten. Na de Power Point presentatie gingen we aan de hand van levend materiaal allerlei kenmerken bekijken van planten. De cursisten waren in ieder in hun eigen groep druk bezig en leerden elkaar zo al een beetje kennen, een gezellige sfeer.

De cursisten krijgen een map, waar ze allerlei informatie in kunnen doen, die ze de

eerste avond en ook gedurende de cursus krijgen.

De communicatie deden we dit jaar voor het eerst door middel van de website "Familiepagina". Daar kun je een agenda inzien, mededelingen doen op een forum, documenten en fotoalbums delen met de eigen leden. Daar was iedereen tevreden over.

De 6/7 avondexcursies vonden plaats in het Engelse werk, de Vitenstuin, de uiterwaarden van de IJssel, het Westerveldse Bos en de Vreugdenrijkerwaard, waar we de bloeiende planten bekeken. Iedere avond voor de gevorderden natuurlijk ook de nog niet bloeiende planten, de grassen en zeggen. We hadden enthousiaste groepen.

Er werden 5 excursies op de zaterdag georganiseerd. Tussen de 15 en 20 personen waren dan aanwezig, telkens veel belangstelling.

- Op 8 april gingen we naar landgoed Dickninge, dat bekend staat om de holwortel en ander stinzenplanten.
- 20 Mei gingen we naar Wanneperveen, waar we met een paar elektrische bootjes de waterplanten gingen bekijken. Dit onder leiding van Ruben van Kessel.

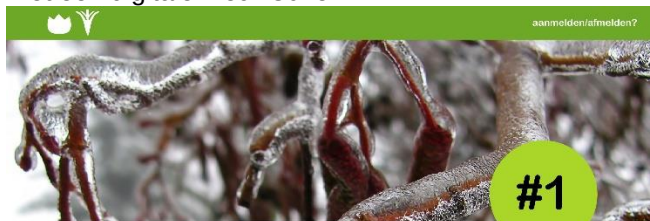
- 17 Juni gingen we naar Avereest, waar we het Reestdal bekeken. 8 Juli gingen we naar het Koekanger Struunpad in Koekangerveld. Een aangelegd stuk natuur met alleen maar inheemse soorten, die rijkelijk bloeiden. De beheerder, Ruurd van Donkelaar, gaf een perfecte uitleg. Iedereen kon meedoen met deze excursies, we proberen altijd om de groepen gescheiden te houden waar dat kan. Op 29 juli hebben we dit nog een keer gedaan, vanwege enthousiasme.

Jaarverslag redactie IVN/KNNV Nieuwsbrief

Coördinator: Hettie ten Klooster

In het begin van de jaren 90 van de vorige eeuw besloten IVN en KNNV Zwolle e.o. om gezamenlijk een afdelingsblad te maken: het Zwols Natuur Tijdschrift (ZNT).

Een jaar of zes geleden verscheen de 1^e digitale nieuwsbrief van IVN. KNNV kwam een paar later ook met een digitale nieuwsbrief.

Nieuwsbrief IVN & KNNV Zwolle e.o.

In 2016 besloten beide besturen de nieuwsbrieven van IVN en KNNV samen te bundelen en 10 x per jaar een gezamenlijke nieuwsbrief te versturen.

Hulde aan alle betrokkenen en met name aan Hettie ten Klooster en Anouk Ankone die hier hun schouders onder hebben gezet.

De reactie bestaat uit Anouk Ankone, Erik van Dijk, Corien Bosch, Wim Knol en Hettie ten Klooster. Er is steeds sprake van een prettige samenwerking. Een deel van de reactie levert informatie aan dat verwerkt wordt in de nieuwsbrief.

In 2017 is de nieuwsbrief 9 x verschenen. Voor 2018 staan er 10 gepland.

Jaarverslag Groen voor Ouderen

Coördinator Lisette Groefsema

Het afgelopen jaar zijn we bij Groen voor Ouderen ongeveer net zo vaak tehuizen wezen bezoeken als in 2016, genoeg vraag dus. Wel is gebleken dat het bij in ieder geval twee tehuizen voorlopig het laatste jaar was, dit gaat om Theodora Vos de Wael en Anna Heerkens. Bij Driezorg ligt het al meerdere jaren plat maar daar zijn we nog steeds mee in contact en we hopen nog steeds dat dit weer een vaste bestemming voor onze visites wordt. Wietske van Santen is als coördinator gestopt, dit is overgenomen door Lisette Groefsema. Twee andere werkgroepleden zijn ook gestopt om verschillende redenen.

Groen voor ouderen werkt nog steeds veel met de natuurkoffers waar prachtige foto's in zitten die vaak met plezier bekeken worden en er worden ook liedjes gezongen als het zo uitkomt. In het voorjaar en de zomer worden er in een aantal tehuizen ook wandelingen met de ouderen gemaakt om ze in contact te brengen met de natuur. Ook nemen we zelf planten, bloemen en andere dingen uit de natuur mee die op het moment van een bezoek veel te zien zijn in de natuur. Het afgelopen jaar hebben wij gemerkt dat er wel behoefte is aan wat nieuwe ideeën, en mogelijk (deels) vernieuwing van de kofferinhoud. Komend jaar gaan we bespreken wat voor ma-

teriaal we concreet nodig zouden hebben. Wij doen daarvoor inspiratie op bij elkaar door over onze ervaringen te praten en ook bijvoorbeeld de cursusmiddag van afgelopen jaar, aangeboden door Natuur en Milieu Overijssel, draagt hieraan bij.

De cursus die wij gehad hebben via Natuur en Milieu Overijssel was ook gericht op onze vraag hoe met de steeds slechter wordende ouderen om te gaan. Het bereiken van zwaar dementerende mensen is moeilijk en communicatie is soms nihil. Wij zijn ons er door de cursus nu meer van bewust hoe

we hiermee om kunnen gaan en dat wat we doen, ook al ervaren wij niet direct een positieve reactie, zeker wel bijdraagt aan de kwaliteit van leven voor de betreffende ouderen. Koffers worden zelden tot nooit uitgeleend. Mogelijk is dit iets dat wij in onze nieuwe folder kunnen aanprijzen. De nieuwe folder hebben wij nog niet gemaakt maar de plannen ervoor zijn inmiddels wel concreter geworden.

Het contact met het Alzheimercafé heeft niks opgeleverd, met name doordat er afstandelijk gereageerd werd door het Alzheimercafé op onze vraag om via dit café als Groen voor Ouderen een bijdrage te leveren voor dementerenden.

Jaarverslag werkgroep Groendoeners voorkinderen van 8-12 jaar

Coördinator: Harry Wendt

11 februari Winterwonderland.

Er kwamen 8 kinderen op de eerste dag dat er sneeuw was gevallen. Dat was wel een cadeautje, we hebben pinda's geregen, een sneeuwpop gemaakt en een sneeuwbal gevecht gehouden.

8 april Sporen in het bos

Er kwamen 6 kinderen.

10 juni Sloopjesdag

Er kwamen 46 kinderen op een mooie zonnige dag.

16 september Hallo herfst

Helaas kwamen er geen kinderen.

Voor volgend jaar gaan we een plan maken om meer kinderen te trekken.

Zwols Natuurtijdschrift (jaargang 24)

Coördinator: Wietske Prummel e.a.

Het Zwols Natuurtijdschrift (ZNT) is de gezamenlijke uitgave van KNNV-Zwolle en IVN-Zwolle e.o. In 2017 werden twee nummers uitgebracht, beide geheel in kleur. Beide nummers omvatten inclusief het omslag 28 pagina's. De omslag van jaargang 24 heeft helderblauw als steunkleur.

We zijn begin 2017 van Drukkerij Veldman (Veldman Print and Sign in IJsselmuiden) overgegaan naar Drukwerkdeal. De adressering ging zoals steeds via adresstickers die door de redactie om de zijkant van het blad worden geplakt. Cor Kauw maakt de adresstickers gereed op basis van de ledenbestanden van KNNV en IVN. De redactie brengt de ZNT's naar PostNL, die de verzending verzorgt.

- Op de voorplaat van nummer 1 van ZNT jaargang 24 staat een foto van een grutto. De foto werd gemaakt door Juke Altenburg. Nummer 2 wordt gesierd door een foto van Erik Veldkamp van de sierlijke witsnuitlibel die werd waargenomen in het Westerveldse Bos.
- Het ZNT werd in 2017 gevuld met excursieverslagen (IVN-excursie in de uiterwaarden, winterwandeling op Zandhove), bijzondere waarnemingen in het Westerveldse bos (twee nieuwe libellensoorten, olijfgroene schijfzwam en grootsporige kopergroenbekerzwam), verslagen van het IVN (nieuwjaarsbijeenkomst, de vogelzangcursus, operatie Steenbeek, een column van de voorzitter) en KNNV (vleermuizen tellen), mooie stukken over het belang van weidevogels, het leven van mieren, het nazomerfeest op de Nooterhof, over huiszwaluwtilen, over de bestrijding van de reuzenberenklauw en drie boekrecensies.
- Ook is er een stuk van de bestuursafel gekomen (IVN) met alvast een nieuwjaarswens. Omdat er een aantal leden van IVN en KNNV in 2017 overleden, is aan hen aandacht besteed in ZNT 2017/2.
- Tot en met 2017 werden altijd 700 ZNT's gedrukt. Van de beide nummers van 2017 werden 1000 exemplaren gedrukt. Dit is het gevolg van de wisseling van drukker. Drukwerkdeal drukt alleen per 500 exemplaren. Met ruim 600 leden komen we dus uit op 1000 exemplaren. De 250 extra nummers gaan voor de helft naar de KNNV en voor de andere helft naar het IVN. Ze worden gebruikt om reclame te maken voor beide organisaties. Zo worden er ZNT's neergelegd bij de Stadkamer in Zwolle Zuid, wijkcentrum de Pol, wijkboerderij de Schellerhoeve en op andere plekken waar natuurminnende Zwollenaren graag komen.
- Vanaf ZNT 2017/2 staat er op de achterzijde een informatietekstje voor niet-leden die het blad in handen krijgen. Het tekstje behelst dat je het ZNT thuisbezorgd krijgt als je lid wordt van KNNV en/of IVN. Verder dat actuele informatie en de agenda op de websites van KNNV en IVN gevonden kunnen worden en dat leden korting krijgen op cursusgelden.
- Tot slot hebben Gabi Milder en Carin van de Ploeg namens de redactie met veel plezier deelgenomen aan de cursus 'bladen maken' die zaterdag 11 november werd gegeven door het IVN in het Dominicanenklooster aan de Assendorpenstraat.
- De redactie bestond in 2017 uit Wietske Prummel, Carin van de Ploeg, Gabi Milder, Jeroen Koot en Leander Broere. Wietske, Carin en Gabi redigeren de teksten, Jeroen bewerkt de foto's en Leander verzorgt de lay-out. Nummer 1 verscheen in juli, nummer 2 in december 2017. Beide nummers werden gedrukt bij Drukwerkdeal.

Er was steeds voldoende en interessante kopij over de natuur in en rondom Zwolle. Alle auteurs, fotografen en tekenaar worden hartelijk bedankt voor hun bijdragen. Het ZNT kan alleen bestaan dankzij de vele schrijvers, tekenaars en fotografen onder onze leden en lezers daarbuiten. Wij hebben met veel plezier het ZNT 2017 verzorgd.

Werkgroep actie Steenbreek

Coördinator; Harry Wendt

We zijn inmiddels van een vaste naam voorzien met toestemming van de landelijk secretaris

n.l. Werkgroep Actie Steenbreek. We zijn bezig in Assendorp met enkele bewoners, die de burens ook proberen te enthousiasmeren, om HWA af te koppelen en te vergroenen.

Op 29 jan 2018 zijn we in Stadshagen geweest op de Climate Adaption avond. Daar hebben we veel contacten gelegd die nog een vervolg krijgen. We zijn bezig een folder te maken die we gaan gebruiken om meer bekendheid te krijgen. Ook is een excursie gepland op zondag 15 april in Assendorp om de bewoners te verleiden mee te doen.

Jaarverslag Veldlessen Vechterweerd

Coördinator Heike Tack

- Al sinds 2005 is de werkgroep Veldlessen actief in de uiterwaarden van de Vecht bij Dalfsen, het waterwingebied van Vitens. In het voor – en najaar ontvangen basisscholen uit Zwolle en Dalfsen een uitnodiging om in te schrijven op de beschikbare lessen. En dat is nooit tegen dovemans oren gezegd. De reacties zijn meestal groter dan het aanbod, zodat we altijd werken met een wachtlijst.
- De populariteit is groot, want waar beleef je als 7^e en 8^e groep de natuur dichterbij dan in de Vechterweerd? Samen het veld in met opdrachtkaarten de natuur ontdekken, beleven en leren, daar kan geen theorieboek of internet tegenop! Een extra dimensie aan de lessen is de aanwezigheid van grote grazers in het veld: een kudde Galloways.
- In 2017 hadden we een record aantal deelnemers: totaal 621 kinderen met hun begeleidende ouders en leerkrachten. In totaal deden 20 scholen met 27 groepen mee. Dat betekent 27 x een introductie les op school en 27 x een les in het veld.

Mogelijk gemaakt door een enthousiaste groep van 20 vrijwilligers en de samenwerking met Vitens. Waarvoor dank!

Uit het logboek enkele impressies :

BEREN ?

- Nee, er waren geen beren op de weg, maar wel Galloways. Heel stil en met een grote boog kwamen we toch waar we wilden komen.
- Heerlijk weer, maar wat is het droog.
- We zagen de rups van de grote beer(!)vlinder met zijn lange haren.

En zebrarupsen, waar straks de jakobsvlinder uitkomt. Deze geel-zwart gestreepte rupsen zitten op het Jacobs kruiskruid. Er liepen 5 harige processierupsen achter elkaar op de oude eikenboom.

- Geurzakjes maken was een geliefde bezigheid, ook bij de jongens. Nieuwe geuren: IVN parfum, flower power en zebraparfum. Poeponderzoek leverde blubberige poep op, maar de meeste beestjes zaten in de oude poep.

- Een jongen kwam met een bijzondere larve uit de sloot: van de grote spinnende watertor, wel 5 a 6 cm lang. De leerling wilde hem graag meenemen in zijn potje, maar dat leek ons toch geen goed idee. Aan het eind van de ochtend nam meester de hele groep mee naar de sloot en vroeg: wil iemand nog iets zeggen? Daarna is de larve van de grote spinnende watertor weer plechtig in het water gelaten.

REGEN!

De vuurdoop voor het regenprogramma met de kinderen van de Schatgraver:

Eerst motregen : wrijven in je handen
dan druppels/hagel : knippen met je vingers
harde regen : klappen met je handen
stortbui : op je benen slaan
onweer : stampen met je voeten

En nog een keer!

Hieraan vooraf werd het Vechtverhaal voorgelezen en maakten de kinderen het Vechterweerdweb: in een kring staan en de bol touw naar elkaar toe gooien.

Degene die de bol in handen had mocht iets noemen wat hier voorkomt.

Na een tijdje ging het touw in de knoop. Berna gaf de kinderen die nog niet aan de beurt waren geweest alsnog de kans iets te noemen. Veel enthousiasme voor deze regenactiviteiten.

Na een uur werd het droog en gingen we heerlijk naar buiten voor het “droge” programma.

SPANNEND !

Een heilige lucht zorgde voor een spannend landschap,

- De Galloways liepen langzaam grazend de verte in.. Een moeder Galloway met een kleintje was wat achtergebleven. Wij formeerden een eigen kudde en zagen de twee voorbij komen. Het was heel stil.
 - Maar dan opeens lawaai: het is oogsttijd, overal wordt gehooïd, de laatste mais wordt binnengehaald. De loonwerkers en de landbouwmachines maken overuren.
 - Twee Zwanen vlogen over. Er werd veel gevangen in de sloot: salamanders, visjes, een bruin padje. Op het land een parelstuifzwam. Bij aanraking kwam er groen uit; een meisje werd ook helemaal groen.

Parfum kreeg de naam “dit ruikt naar niks”.

Een jongen schrok enorm van de geur die bij het kneuzen van de kruiden tevoorschijn kwam.

Een andere leerling – allergisch voor geurtjes -is met een verrekijker ganzen gaan kijken.

Het was een mooie herfstdag. We hebben genoten allemaal.

VIES , FOUT en DOODENG en ZWEVERIG !

- Ja, koeienpoep daar begonnen ze mee, en later nog een groep koeienpoeponderzoek. *Vies én leuk.*
- Met 'Zuiver water, lekker belangrijk', ging het *goed én fout.*
- De emmer verdween de Vecht in, maar de kinderen gelukkig niet;)
- Er was hoog bezoek van Vitens,
- Ze maakte mee hoe er proeven met het Vechtwater werden gedaan.
- 1 jongen nam het wel erg letterlijk en nam een slok.
- Een andere jongen was in de brandnetels terecht gekomen en zat onder de blaren. Gekneusde weegbree erop. Verbaasde reactie: het werkt echt!
- Een leerling vond het zitten met een cape wel *zweverig*. Mijn oma doet dat ook. Alles was goed deze middag: lekker weer, een leuk clubje kinderen, gewend aan het buitenleven. We genoten allemaal. Mag je dan af en toe even zweven?
- Ruim om de koeien heen, op de heenweg. Terug er min of meer tussendoor. *Doodeng én doodstil.*

Geweldige middag dus weer!

Werkgroep gezinsexcursies

Coördinator: Annet van der Wal

De werkgroep Gezinsexcursies heeft 3 leden, Marjan Reus, Jaap van Driezum en Annet van der Wal. Zij bedenken en bereiden de activiteiten voor. Eigenlijk is dit te weinig en zouden we er nog versterking bij kunnen gebruiken. Het is ons in 2017 wel gelukt, omdat we een thema voor de tweede keer hebben gebruikt en omdat we voor het waaibomenbos een gast groepslid hebben gevraagd, namelijk Jolanda Ormel.

Daarnaast is er een groep van ongeveer 20 vrijwilligers die willen helpen bij het begeleiden van de activiteiten op de dag zelf. En deze vrijwilligers zijn belangrijk omdat we zonder hen het programma

niet kunnen draaien. In 2017 stonden er 2 activiteiten op het programma. Allebei in Doepark Nooterhof voor kinderen van 4 tot en met 8 jaar.

Op 14 mei stond als eerste het kikkerpad op het programma. Een activiteit die we al eerder hebben georganiseerd. Het programma hebben we na evaluatie van de vorige keer, aangepast. Waterbeestjes vangen, een kiktermuts maken, moddertekeningen maken, een wedstrijdje verspringen en vliegen vangen. 60 kinderen deden mee.

Op zondag 1 oktober organiseerden we het Waaibomenbos. Wind, storm en bomen was het thema. Zo konden kinderen een slinger van afgewaaide spullen maken en moesten ze met eigen blaaskracht allerlei zaken in beweging zien te krijgen. Ook was er een mooi verhaal van Kikker en de wind en konden ze allerlei vliegende objecten maken en laten vliegen. 18 kinderen deden mee.

Op een warme 15 oktober waren we nog een keer actief bij wijkboerderij De Klooienberg. Champignon & co stond op het programma dit keer voor kinderen van 4 t/m 12 jaar. Paddenstoelen zijn meestal een populair thema en goed voor een flink aantal deelnemers. Maar helaas waren er dit keer maar 5 deelnemers. Waar het aan lag? Misschien wel aan het te mooie en warme weer voor de tijd van het jaar. Champignon & co is een levend ganzenbord met als thema paddenstoelen. Spelenderwijs krijgen kinderen allerlei informatie over paddenstoelen. Maar niet alleen informatie, ook mochten ze zelf shiitakes snijden, bakken en proeven, schrijven met paddenstoelen inkt en ontdekken waarom paddenstoelen plaatjes hebben.

In 2018 organiseert de werkgroep wederom 2 activiteiten. Op 22 april, "Word wakker!" En op 7 oktober, "In beweging!"

Parkpret 2017 Een jaarlijks terugkerend evenement in park Eekhout op de laatste zondag van mei. In 2017 met het thema "Windstreken" Samen met Jolanda Ormel, Angela van Malsum en Marjan Reus hebben we de activiteit voorbereid. We hebben molentjes gemaakt en een spel met trekvinders gedaan. Er werd een verhaal van kikker en de wind voorgelezen en kinderen konden zelf een tornado maken. Dit keer was het flink warm maar gelukkig zaten we onder hele grote monumentale boom en was het goed te doen.

Foto is gemaakt door Angela van Malsum.

Nacht van de nacht

Annet van der Wal

Nog een jaarlijks terugkerend evenement maar dan georganiseerd door Milieuraad Zwolle. Met dit evenement willen we aandacht vragen voor de effecten van teveel licht in onze samenleving op mens, plant en dier. IVN doet elk jaar en mee dit keer hebben Annet en Ine, de activiteiten voorbereid.

Dit jaar hebben we een wandeling georganiseerd rondom het park om zo de effecten van lichthinder aan de deelnemers te kunnen laten zien. En natuurlijk ook het donker te laten beleven. Helaas gooide het weer roet in het eten. Het waaide hard, het regende en het was koud. En het KNMI had ook nog eens code geel afgegeven. Omdat we onder heel wat bomen door zouden lopen is besloten om naar binnen te gaan. Binnen hebben we allerlei zintuigspelletjes gedaan. Een geluiden memorie, met je blote voeten voorwerpen voelen en ruiken aan de bloemen van de kamperfoelie. Ondanks dat het weer het liet afweten hebben er toch nog een flink aantal kinderen mee gedaan.